

JACKi

JACKi ZPRAVODAJ

KULTURA ~ SPORT

8/2024

www.jackijablunkov.cz

PETR TUROŇ

FILMOVÝ PRODUCENT, REŽISÉR, LEKTOR

více na str. 6

Violet Jessop

Milí přátelé,

v poslední době jsem od několika lidí slyšel, jak jsou unaveni. Jak netrpělivě vyhlíží dovolenou. Jak se těší na odpočinek. Odpočinek je důležitý a potřebný. Ale někdo třeba přijede z dovolené, a v práci hned první větou řekne, že by potřeboval ještě alespoň týden, aby si z té dovolené odpočinul.

Někdo je nemocný a hledá, kde čerpat sílu. Jiný dá do své práce, do služby Pánu Bohu vše, a nikdo jej dostatečně neocení, naopak vnímá kritiku a negaci. V takových okamžicích je snadné cítit únavu a stagnaci.

A právě tehdy si můžeme přisvojit pozvání Pána Ježíše, který nás zve slovy: „*Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout.*“

Úžasné, jedinečné pozvání!

Drazí, nedávno jsem narazil na zajímavé svědectví ženy jménem Violet Jessop. Její životní příběh je neuvěřitelný. Narodila se jako první z devíti dětí irských emigrantů v Argentíně. Z dětí přežilo jen šest sourozenců, Violet sama v dětství onemocněla tuberkulózou. Po smrti otce se rodina vrátila do Irska. Po těžkém onemocnění maminky Violet opustila školu

a stala se stevardkou u Lodstva královské pošty.

Ale tímto její příběh nekončí. Dne 20. září 1911 byla na palubě Olympicu, který se nestihl vyhnout křížníku Hawke, došlo ke srážce, Violet nehodu přežila, neutonula. O pouhých sedm měsíců později, 10. dubna 1912 byla jednou z osmnácti stevardek na palubě Titanicu. Po čtyřech dnech plavby Atlantikem se Titanic po srážce s ledovcem potopil se ztrátou 1 523 lidských životů. Violet se dostala do záchranného člunu číslo 16. Po osmi ho-

dinách byla jeho posádka zachráněna a bezpečně dopravena do New Yorku. Kdo z vás by po takové zkušenosti ještě vstoupil na loď?

Violet ano. Dál pracovala jako stevardka. V roce 1916 během služby na lodi Britannic, konkrétně 21. listopadu ráno najela její loď ve Středozemním moři na námořní minu a za necelou hodinu se loď potápí. Violet byla v jednom ze záchranných člunů. Dva z těchto člunů byly vtaženy do víru ještě rotujících šroubů potápějící se lodi. Téměř všichni lidé na těchto člunech zahynuli. Violet však stihla skočit do vody, přežila. Poté dalších více než 30 let pracovala na různých lodích.

Milovaní, život mnohdy není jednoduchý. A přece díky Ježíšově hlubokému soucitu se nám v Písmu zachovalo jedno z nejkrásnějších pozvání, v němž nás Bůh k sobě volá.

Ježíš říká: „*Pojďte ke mně.*“ Jeho pastýřské srdce je stále plné soucitu a jeho pozvání provází stejná láska. Ale toto pozvání musí být přijato. Přijmete ho i vy?

Přeji vám všem dny plné skutečného odpočinku a pokoje v Boží náručí!

pastor Jan Fojcik, SCEAV Návší

moderuje Radovan Lipus

autorka
trilogie
Šikmý kostel

autorka
dokudramatu
**Životice: Obraz
(po)zapomenuté
tragédie**

**Karin
Lednická**

**Beseda
a autogramiáda**

5. 9. 2024 v 17:30 hodin

Jablunkov, sál radnice

**Vstupné v předprodeji senioři 50 Kč, dospělí 80 Kč, na místě 100 Kč
Předprodej lístků od 1. 8. 2024 v JACKi a v knihovně.**

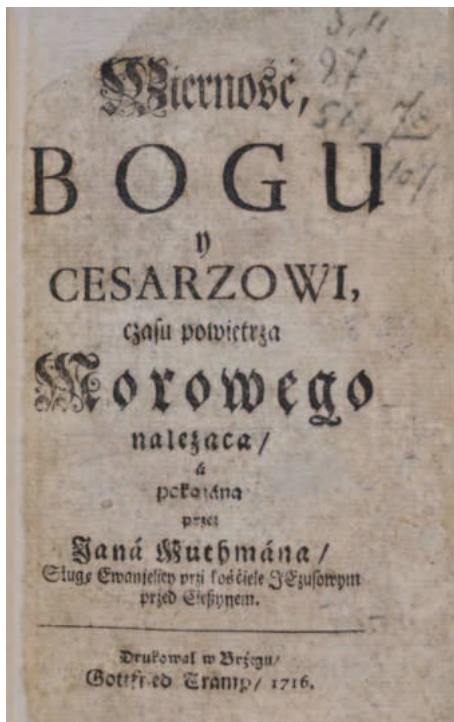
Autorka se vzdává svého honoráře.

POGWARKI SPOD ŁOCHODZITEJ

Poczóntki piśmiynnictwa na Ślónsku Cieszyńskim

Ludzie łod wdycy łopowiadali se przy biesiadach, w karćmach i na rodzinnych spotkaniach, roztomaite przygody, legyndy ci zasłysiane historyje. Łod wdycy teś radzi ukłodali bojtki, przispiywki i pieśnički. Ale była to twórczość ulotno, przekazywano w formie ustnej. Coby zaistnieć mogła twórczość typowo literacko, potrzebne do tego było jakisi wykształcyni – aspón umiyyntność pisanio i czytanio. Pysio wzmianka historyčno ło škole w Cieszynie pochodzi z 1331 roku. Uś wtedy, w ksióńżynym grodzie dziecka ucily sie podstaw pisanio, rachunków i inksich ówczesnych nauk. Ale uś wciaśnij – w XIII wieku pojedynci studyncio ze Ślónska Cieszyńskigo rajzowali za wyżsióm naukom do italskich uniwersytetów w Padwie i Bolonii. W XV i XVI wieku studyncio z Ksiynstwa Cieszyńskigo studyrowali uś barzij licznie w rozwijajónych sie akademiach w Krakowie ci Pradze i inksich europejskich uniwersytetach - jyny to fórt były pojedyncze łosoby. Jedynym wtedy jynzykym nauki, liturgii i piśmiynnictwa była łacina i tociły sie dziepro walki husytów, a potym protestantów ło uznani jynzyków narodowych w nauce i kulcie religijnym. Powstowały teś wtedy pyrsi arcydzieła literatury staropolskij i starocieskij – narodowe przekłady Biblii, łaciński pisma polityczno-teologiczne Andrzeja Frycza-Modrzewskigo, twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskigo, łacińsko twórczość Mikuláša z Pelhřimova, Petra Chelčického, Jana Amosa Komenskigo, ci pisane uś po ciesku dzieła Jindřicha mladšígo z Poděbrad, Václava Hájka i inksich twórców.

Na nasim terynie wielki zasługi dlo rozwoju szkolnictwa i umiyyntności czytanio mo ksióńże cieszyński Wacław Adam (1554-1579), kiery rozumioł, że edukacyja je wažno nie jyny dlo nejbogatsich, ale je pozyteczno teś dlo wsieckich miyszkańców Ksiynstwa. Ogłosił un w 1584 roku do-

kumynt zwany „Porzóndkym kościelnym i szkolnym” w kierym podkreślono je potrzeba sumiynnej nauki dlo wsieckich dziecek i poddowani ich egzaminóm sprawdzajónym ciego sie naucili. Za cysarzowej Maryje Terezy wprowadzóno reformym szkolným, kiero nakazowała naukym do 12, a łod 1816 roku azie do 15 roku zycio. Miyszkańcy Ziymi Cieszyńskij skyrst tego poradzili nie jyny czytać, ale i kupowali za ciynsko zarobione grej Cary ksióńżki i gromadzili swoje prywatne ksiyngozbiory. Nikierzi ś nich zaciyni zapisować swoje wydatki gospodarci, wiersze, pamiyntniki, króniki dziedzin i parafii. Tak zacinajóm sie tworzić podstawy nasigo dziedzictwa kulturalnego.

Pyrsióm ksióńskóm napisanóm po polsku na Ślónsku Cieszyńskim było dzieło religijno-edukacyjne pt. "Wierność Bogu i Cesarzowi czasu powietrza morowego należąca" wydrukowane w Brzegu w 1716 roku, a napisane przez farorza luterańskigo Kościoła Jezusowego w Cieszynie - pastora Jana Muthmana. Dzieło to napisane pięknym, archaizowanym jynzykym

polskim i bedónce pyrśióm polskojynżycznóm ksióńskóm napisanóm na Ziymi Ciesińskij, łóńci w siebie cechy ksióński modlitewnej i poradnika medycynego łopartego na nejlepsich ówczesnych łosióngniyńciach medycyny i zdrowego rozsóndku. Pastor Muthman podkreślo, że chociaś modlitwa ło zdrowi i zerwani z grześnym žicim je podstawóm uzdrowiynio, to jednak nie nolezi zaniedbywać kóniecznych zalecyń sanitarno-higiynicznych i podporzóndkować sie rozkazóm porzóndkowym władz zwierzchnich, bo w czasie epidemii ni ma miyjsca na samowolym, ale je to cias ściególnego sprawdzianu z chrześcijańskij łodpowiedzialności za siebie i bliźnich.

W XIX wieku protestancy i katolicy chłopi, rzemieślnicy, szlachta i mieszczanie powszechnie uś czytali Bibliym, albo aspón kancynoły, prenumerowali gazety, kupowali ksióński, zakłodali czytelnie ludowe, zapisowali się na roztomaite kursa rolnici i rzemieślnici. Ksióński były wtedy drogi, tós skłodali sie hudobnijysi chłopi z jednej dziedziny czy dworu na wspólny zakup wybranych ksióńżek, wspólnóm prenumeratym „Gwiazdki Cieszyńskij”, „Ewangelika”, „Przyjaciela Ludu” czy inksij polsko, ciesko ci niymiecko-jynżycznej gazety. Chłopi i robotnicy łod górólskich dziedzin kole Jabłónkowa po górńcio-przemysłowe: Karwinym, Cieszyn i Biyłsko zbiyrali sie w niedziele i wolne chwile na wspólne czytani ulubionych gazet, powieści, poradników gospodarskich. Popularne stowały sie grupy teatralne, kiere przedstawiały sztuki pisane przez uznanych, albo aji miyjscowych twórców. Ludzie na Ziymi Cieszyńskij zaczynali myśleć globalnie, a i działać nie jyny lokalnie.

Ale ło tym napisiył cosi zaś w nastympnym łodcinku...

*Z górólskim pozdrowiynim
Andrzej Suszka z Rupiyńki łod Fiedora*

DĚTSKÝ PIKNIK V PARKU

park A. Szpyrce,
Jablunkov

15. 8. 2024
V 18:00 HOD.

Divadlo Křesadlo

„O veselém
království“

Občerstvení zajištěno, deky
s sebou.

V případě nepříznivého
počasí se akce koná na
radnici v Jablunkově.

Když spojíte obraz, příběh a hudbu, vznikne zvláštní atmosféra, ve které vytvoříte nový svět.

Petr Turoň

*Filmový producent,
režisér, lektor*

Pochází z Mostů u Jablunkova. Má právnické vzdělání, ale jeho profese se časem měnila a pořád ho fascinovala nová témata. Pracoval v trestním právu, jako manažer, filmový producent i lektor. Jeho velkým koníčkem a částečně prací je filmování. Nedávno natáčel taky u nás v Jablunkově. I když ho osud zavál až na Slovensko, moc rád se vrací do svých rodných Beskyd a díky lásce k horám a přírodě nachází zde stále nové inspirace.

Pocházíte z Mostů u Jablunkova. Jak jste se ocitnul na Slovensku?

Mám manželku Slovenku. Nejdřív jsem bydlel v Mostech u Jablunkova, pak asi osm let v Jablunkově. Oba s manželkou jsme se chtěli přestěhovat na Slovensko. Jednou jsme navštívili Liptov v Tatrách a tak se nám tam zalíbilo, že jsme si tohle místo vybrali pro svůj domov. Na Slovensku už bydlím jedenáct let.

Jak vnímáte různost mentality obyvatel Liptova a našich „Gorolów“?

Řekl bych, že mentalita horalů z Liptova čili severu Slovenska je do jisté míry podobná mentalitě nás „Gorolů“. Na severní hranici Slovenska se mluví i velmi podobným nářečím jako ve Slezsku. Jsou to Kysuce, potom Orava, Zmagurje, až po Starou Ľubovňu. Proto mi to místo vyhovuje a je mi bližší, než kdybych bydlel někde na jihu Slovenska.

Dokázal byste bydlet i někde úplně jinde?

Ne, ne, vůbec ne. Já jsem velmi spjatý s krajinou. Je to vidět i v mém filmu, který zrovna natáčím. Z hlediska toho filmu je krajina určující a pro mě velmi důležitá.

Je to Váš první film, který točíte?

Já jsem vlastně natočil spíš nějaké dokumenty, až teď točím poprvé hraný film. Přesto i dokumentární filmy jako například krátký dokument o čarodějnicích, byly determinovány tou krajinou. Ať už to byla Orava, kterou jsem jako dítě často navštěvoval, anebo rodné Beskydy.

Co Vás inspirovalo k natáčení?

Spíše to vznikalo postupně. Nejprve jsem dělal dlouhé

roky hudbu, už od vysoké školy. Tehdy jsme natočili jednu písničku jako videoklip ke zkušebnímu filmu. Jmenuje se „O ženě a muži“ a před dvěma lety jsme udělali předělávku tohoto klipu. Později jsem vydal knihu „Pražská konspirace“. Byla to humorná kniha, kde jsem si dělal srandu z konspiračních teorií. Knížka vyšla v roce 2017 v nakladatelství CPress, které patří pod Albatros Media. Napsal jsem toho více, ale vyšla mi jen jedna kniha. Pak teprve přes tu knihu jsem začal psát scénáře k filmům. Sám jsem si nastudoval postupy, a podle toho zkoušel psát scénáře. Jenomže problém je, že vy máte scénář, ale nemáte, kdo by vám ho natočil. Je to velmi komplikované. V té době jsem hodně fotil, bavila mě kamera, tak jsem se rozhodl, že si to začnu filmovat sám. Díky tomu jsem u filmu zakotvil a nechtěl bych to už měnit.

Získal jste pak vzdělání spojené s filmováním?

Vyloženě filmové vzdělání nemám. Studoval jsem na Právnické fakultě v Praze. Jelikož mě filmování bavilo, absolvoval jsem hodně workshopů, které se filmování týkaly. Pak jsem začal sám tyto workshopy organizovat. Pracoval jsem

tehdy pro Liptovské kulturné stredisko. Byla to poměrně intenzivní práce v oblasti folkloru i divadla a mimo jiné tam byl film i fotografie. Toho jsem se ujal a dělal workshopy zaměřené na fotografii, střih filmu, scénář nebo na kameru. K tomu jsem se neustále v tomto oboru vzdělával. Od té doby se filmování věnuji a trvá to už takových deset let.

Scénáře k filmům si píšete teda sám?

Ano, k tomu mám dramaturgickou pomoc, která scénář koriguje, aby to bylo podle určitých pravidel a aby děj měl spád a logiku.

Jaká témata zpracováváte? Dočetla jsem se, že vám vaše babička vyprávěla příběhy o čarodějnictví, které zažila na vlastní kůži.

V Mostech u Jablunkova na Šancích se to prostě dělo. Tam se provozovala černá magie relativně ještě v nedávné době, v sedmdesátých letech. Moje „starka“ mi o tom často vyprávěla. Například o tom, jak někdo čaroval, aby nedojila kráva, zakopal maso na pozemku, anebo věku. Ona to reálně ještě musela řešit. Teď už lidé o tom vědí málo. Tehdy nám bylo kolem dvaceti let a hrozně rádi jsme za „starkou“ na Šance chodili. Ona ještě topila ve staré peci, vždycky něco napekla a v neděli večer nám vyprávěla staré příběhy. Bylo to pro nás fascinující a pro mě natolik, že jsem si to začal zapisovat a všechno schovávat.

Takže máte zápisky?

Ano. Všechno jsem si to zapsal. Pak se to na dlouhou dobu uspalo. Já jsem ani nevěděl, jak to zpracovat dál, jenomže teď nedávno jsem absolvoval takový studijní program/workshop, který organizovalo Národní osvětové centrum v Bratislavě pro filmaře. Byl to projekt, který funguje i v České republice a jmenuje se My Street Films. Byla tam odborná pomoc a vytvářeli jsme krátké, třeba jen desetiminutové filmy. V rámci toho programu vznikl můj dokument Čarodějnice z Gorolie.

Je Váš film něčím výjimečný oproti jiným podobným filmům?

Moje filmy jsou výjimečné svoji atmosférou a hudbou, která to posouvá ještě dál. Je to o pocitu z toho filmu. Dokumenty, které dělám, jsou taky více emotivní než informativní. Někdy tam může být i mystika, ale hlavní je atmosféra... umocněná hudbou, dávám do toho více srdce než rozum. Příkladem je dokument Orava, který můžete vidět na You Tube.

Rád šokujete svým filmem?

Mě nejde o to šokovat diváky, tenhle typ filmu mě nebaví. Mám rád, když atmosféra roste postupně v klidu, bez velkých zvrátů, i když všechno dopadne nakonec jinak.

Kde můžeme filmy zhlédnout?

Dokumenty jsou ke zhlédnutí na You Tube. Ten film, který se aktuálně natáčí, bude mít premiéru až na podzim 2025. Ale v Mostech u Jablunkova na Šancefestu příští léto bude možnost zhlédnout film úplně poprvé, tam chystáme oficiální předpremiéru.

Už jste získal nějaké ocenění, co se týče filmování?

Na Celostátní soutěži neprofesionální filmové tvorby jsem získal druhou cenu za dokument o Oravě. Ten stejný film pak získal jednu z hlavních cen na Mezinárodním filmovém festivalu Tatranský kamzík.

Co vás nejvíc baví a fascinuje na filmování?

To, že spojím obraz, příběh a hudbu a vznikne atmosféra, ve které vytvořím nový svět, který jsem schopen předat lidem a ukázat jim, že to místo je zajímavé a krásné. Například u filmu o tajemné Horné Oravě, o jejich zajímavostech někteří lidé ze Slovenska ani neví. Lidé jezdí daleko od svého domova, aby viděli něco krásného, a přitom si nevšimnou krásy naší přírody. Nedokážou už vnímat to, co mají kolem sebe, protože jim to připadá všední.

Jak se bude film jmenovat?

Bude se jmenovat Jadwiga – čarodějnice z Beskyd. Bude to mysteriózní thriller. Z obsahu prozradím jen hlavní zápletku. Vyšetřovatel se vrací na Jablunkovsko po dvaceti letech, aby znovu otevřel případ, který se mu kdysi nepodařilo vyřešit.

Jak velký je vlastně váš tým, co se týče filmování?

V podstatě užší tým je deset, někdy patnáct osob. Je tam kameraman, zvukař, produkční, která nám zařizuje vše, aby to klapalo, je tam samozřejmě režisér, maskérka a někdo, kdo dělá webové stránky. Máme paní, která shání dotace. Ale dohromady už se na filmu podílelo přes devadesát lidí.

Máte nějaké filmové studio, svoje zázemí?

Máme vlastní kancelář, žádné velké studio. Potom máme domluvené lidi na střih, zvukovou úpravu a taky speciální úpravu pro kina. Ti už mají velká studia. Jako producent mám na starosti hlavně organizační věci a jako režisér ty umělecké.

Kolik času věnujete filmování?

Tento celovečerní film mi vezme polovinu úvazku na dva roky. Druhou polovinu úvazku školím. Dělán různá komunikační a týmová školení.

Takže na půl úvazku pracujete jako lektor. Co učíte?

Školím dva bloky. Jeden je soft skills – měkké dovednosti: asertivita, komunikace, kreativita, týmová spolupráce a podobně. Druhý blok je tvorba videí a fotografií, třeba pro komerční účely, pro propagaci vlastní firmy. Ovšem víc mě baví školit na nekomerční projekty, umělecky se to pak dá posunout dál. Díky tvorbě fotografie a filmu člověk poznává svoji vnitřní osobnost. Mám i teambuildingy, kdy se společně točí film, tím se rozvíjí vzájemná komunikace a týmová spolupráce. Pak učím work-life balance – vyvážení soukromého a pracovního života, aby nedošlo k vyhoření, tam mluvím i o světle a spánku.

Od kdy děláte lektorskou práci? A co vás k tomu vedlo?

Od roku 2016. Moje mamka je učitelka, takže to je asi v rodině. Bavilo mě přednášet, předávat lidem informace, tak jsem to využil. Mám na lektorování akreditaci Slovenské asociace lektorů.

Vnímáte čím dál větší potřebu těchto školení?

Ano. Zájem je větší, firmy vnímají, že to má význam. Hodně lidí si sice zvyklo na školení on-line. Já tvrdím, že školení on-line má poloviční hodnotu. Práce na místě je i o tom, že

se hrají různé hry, pak se to rozebírá, něco společně tvoří. Probíhá to v lese, v parku, školenci jsou velmi překvapeni, že to může vypadat tak zajímavě. Ovšem, když nastane krize, je to první věc, co se v podnicích zruší.

Máte nějakou zpětnou vazbu? Víme, že často někdo absolvuje školení, je nadšený, nějaký čas to zapojí do své práce, ale pak se vrátí do zajetých kolejí?

Zpětnou vazbu mám. Hodně lidí se ke mě rádo vrací. Každý se lehce vrací do zajetých kolejí, měnit sami sebe je těžké. To, jestli to toho člověka změní, hodně záleží na něm samém, a mám prvek, který se tam snažím zavést, aby to mělo delší přesah. Ale nebudu ho prozrazovat.

Myslíte si, že v dnešní době umí lidé komunikovat?

Myslím si, že někdy ustupuje běžná komunikace na úkor té digitální. Je větší nervozita ve společnosti a digitální technologie nás spíše limitují. Mám v nabídce zajímavé školení – psychohygienu neboli relaxační techniky. Učím lidi, jak by měli odpočívat od digitálního světa a nějakým způsobem komunikaci do svého života vrátit. Taky se zabývám komunikačními rozdíly mezi muži a ženami. Muži komunikují víc o technických věcech, ženy víc o vztahových.

Máte právnické vzdělání, pracoval jste i v tomto oboru?

V tomto směru jsem zkoušel více věcí. Dělal jsem trestní právo, právního čekatele na státním zastupitelství, občaloby v trestních věcech, potom v sociální oblasti. Právo mě vůbec nebavilo, proto jsem toho nechal. Když jsem se pak přestěhoval na Slovensko, kde je jiné právo, už v tom ani nešlo pokračovat.

Pak jste dělal manažera. V jakých oblastech?

Dělal jsem manažera pro projekty fondů EU. Například velký projekt celého Moravskoslezského kraje, kde bylo zapojeno hodně škol, mimo jiné učiliště v Jablunkově. Asi před patnácti lety jsem vedl projekt „Jablunkovské ženy“, který

dával práci ženám v předdůchodovém věku, které měly problém najít si práci. Byla to chráněná dílna na Bělé v Jablunkově, kde se šily kroje. Co se týče cestovního ruchu, tam jsem pracoval pro Regionální radu Třinec, kde jsme propagovali cestovní ruch Těšínského Slezska. V kultuře jsem dělal manažera už na Slovensku, kdy jsem začal pracovat pro Liptovské kulturné stredisko.

Jaký vliv to mělo na Vaši další práci?

Všechny zkušenosti se hodí, i teď, když vlastně dělám manažera pro celý film. Ve filmu mi to pomáhá udržet tu správnou terminologii, s kolegou právníkem probíráme vše, ať je to v pořádku z právního hlediska.

Máte ještě nějaké další koníčky?

Má práce je mi koníčkem a zabírá hodně času. Jinak chodím se psem na kopec nad dědinu. Bydlím v horách, takže vyjdu na kopec a vidím celé Tatry. A medvědy k tomu.

Jak často se vracíte do Jablunkova?

Teď hodně často v souvislosti s natáčením.

Chtěl byste něco vzkázat Jablunkovanům?

Ať si váží krajiny, kterou mají, protože Jablunkovsko je nádherné. A každý, kdo tohle místo navštíví, je nadšený, ať už to byli herci z Prahy či moji slovenští kolegové z Liptova.

Chci svým filmem vzbudit v obyvatelích Jablunkovska ještě větší pýchu a lásku ke své krajině.

Děkujeme za rozhovor a přejeme, ať se film povede.

Irena Jurgová

(Foto: archiv Petr Turoň)

28. 8. 2024
od 9:00 do 16:00 h.

park za radnicí, Jablunkov

KNIŽNÍ SWAP

PŘINES KNIHU

ODNES KNIHU

Máte doma přebytečné knihy?
Přineste knihy, které chcete poslat dál a odneste si za ně jiné.

Bude na Vás čekat venkovní posezení v parku s drobným občerstvením.

Dopoledne „Knihovna v parku“ pro děti.

Knihovna, Školní 389, Jablunkov

V případě nepříznivého počasí se akce nekoná.

Výstava Plicní sanatorium v Jablunkově

Koncem dubna byla v Muzeu trojmezí zahájena vernisáží výstava o plicním sanatoriu v Jablunkově. Expozice připomíná 100. výročí existence tohoto léčebného ústavu. Jeho objekt je dnes jako významná funkcionalistická stavba státem chráněnou kulturní památkou. Současně se vznikem sanatoria byl na přilehlých pozemcích zřízen park s arboretem, který byl v roce 1994 registrován jako „významný krajinný prvek – Jablunkovský park“ a od roku 2005 je součástí Unie botanických zahrad ČR.

Význam sanatoria tkví v tom, že již od počátku svého založení bylo zaměřeno na nemocné tuberkuló-

zou plic. Věda učinila v průběhu let v oblasti léčby této nemoci významné objevy a pokroky, zatím se jí však nepodařilo definitivně vymýtit z naší společnosti.

Vývoj účinných léčebných prostředků proti tuberkulóze trval několik desítek let. Rozhodujícím mezníkem byl slavný objev Roberta Kocha v roce 1882, kdy popsal původce nemoci bakterií *Mycobacterium tuberculosis*. Očkovací látky proti tuberkulóze byly uplatňovány od roku 1924 a účinná medikamentózní léčba se rozvíjela až během druhé světové války. Proto byla tuberkulóza léčena hlavně klidovým režimem, a to především v sanatoriích, která začala vznikat už na počátku 20. století. K prvním patřila sanatoria zahraniční, jež se stala příkladem i pro některé z našich ústavů.

Počátky plicního sanatoria v Jablunkově souvisí s Okresní nemocenskou pojišťovnou ve Fryštátě, která začala budovat provizorní ozdravovnu pro pacienty s plicním onemocněním na pozemcích v Lazech u Jablunkova. První pacienti zde nastoupili už 1. září 1924. V roce 1925 převzal nově vznikající zařízení spolek Slezská humanita se sídlem v Orlové. Z iniciativy spolku vznikl celkový generální stavební projekt sanatoria zpracovaný Karlem Roštíkem

a 23. prosince 1928 byl tzv. Johanišův pavilon s kapacitou 120 lůžek slavnostně otevřen. Od roku 1930 se v další výstavbě angažoval spolek Humanita pro Moravu a Slezsko. Projekt celkové přestavby navrhl Miloš Laml a v lednu 1935 byl ústav dobudován. Sanatorium fungovalo v předválečné době pouhé tři roky. Po druhé světové válce byla jeho činnost opět obnovena. Po roce 1948 došlo ve správě sanatoria ke změnám, kdy se zřizovatel ústavu několikrát změnil. Dnes je akciovou společností, jejímž jediným vlastníkem je Moravskoslezský kraj, a od roku 2008 působí pod názvem Sanatorium Jablunkov, a. s. Působí zde oddělení pneumologie a ftizeologie, léčebna dlouhodobě nemocných a jednotka ošetrovatelské péče. Celková kapacita ústavu je 155 lůžek a léčí se zde nejen pacienti z regionu, ale i ostatních částí republiky. Dokumentační materiál a prezentované zdravotnické vybavení dokládají počátky vzniku a provozu tohoto léčebného zařízení.

Přijměte pozvání ke zhlédnutí výstavy, která potrvá do 10. listopadu 2024.

*Mgr. Ilona Pavelková, Ph.D.,
autorka výstavy*

*Mgr. Lenka Waclawková, vedoucí
Muzea trojmezí*

HURÁ PRÁZDNINY!

srpen

Jablunkov

FILMOHRÁTKY

od 10:00

kino Mír, Mariánské nám. 1

1. 8. 2024

MALÁ ČARODĚJNICE

8. 8. 2024

NINA A JEŽKOVO TAJEMSTVÍ

15. 8. 2024

SYLVANIAN FAMILIES: DÁREK OD FREYI

22. 8. 2024

SUPER MAZLÍČCI

29. 8. 2024

TLAPKOVÁ PATROLA VE VELKOFILMU

KNIHOVNA V PARKU

od 9:00 do 11:00

park A. Szpyrce

7. 8. 2024

VŠE NA MAXI!

14. 8. 2024

KREATIVO

dílničky

21. 8. 2024

MALUJEME

sklo, kamínky, dřevěné omalovánky

28. 8. 2024

KLAUNI Z BALÓNKOVA

zakončení prázdnin

Čistota pol života (pozvánka na výstavu)

Výstava Čistota pol života, ktorú Kysucké múzeum pripravilo v Kaštieli Radola, predstavuje rôzne predmety v zbierkach múzea, používané k udržaniu osobnej hygieny, ako aj čistoty odevu a domácností.

Základom telesnej hygieny bolo denné umývanie chladnou vodou ráno a pred jedlom. V sobotu večer alebo v nedeľu ráno sa umývalo teplou vodou do pol tela alebo sa kúpalo v koryte. V domácnostiach sa hlinená podlaha štyri razy ročne vymazala hlinou, do ktorej bol na spevnenie pridávaný dobytčí trus. Drevená dlážka sa raz týždne vydrhla vodou. Podlaha sa každý deň zametala. Pred nepríjemným hmyzom v posteli sa chránili listami orecha alebo stebkami rasce. Základom odevnej hygieny bolo pranie alebo vyváranie, s následným škrobením a hladením odevu. Muži si košeľu a ženy rukávce vymieňali raz týždenne. Spodný odev sa vymieňal zriedkavejšie. Vrchný odev sa striedal podľa príležitosti nosenia. Súčiastky pracovného odevu sa používali dlhšie. Farebné odevy sa prali v koryte na pravej doske s mydlom, iba v teplej vode. Len bielizeň a bytový textil sa vyvárali v mydlovom roztoku v kotle alebo veľkom hrnci.

Život na Kysuciach v minulosti bol poznačený zlými hospodársko-sociálnymi podmienkami, kultúrnou a vzdelanostnou zaostalosťou a zlými zdravotníckymi a hygienickými pomermi. Svedectvá o nich nám vo svojich dielach zachovali lekár MUDr. Ivan Hálek, alebo Aurel Rutšek. V dreveniciach v malej izbe spojenou s kuchyňou spala celá rodina. Problematické boli tzv. dymné izby – v príbytkoch bývalo otvorené ohnisko, nad ním visel kotol, v ktorom sa varilo, pričom dym z miestnosti sa odvetrával pootvorenými oknami a dverami, a to aj v zimných mesiacoch. Podlaha v domácnostiach bývala hlinená, no

aj z tej bývalo občas len blato. Aby bola podlaha pevnejšia, s obľubou do nej stavebník primiešaval kravské lajno. Ako toaleta slúžili odkvapy pri stenách, kroviská, hnojiská, maštale. V prvej polovici 20. storočia sa ako podmienka novostavieb stanovovalo aj vystavenie záchoda, čo sa príliš nedodržiavalo. Nové (nielen) hygienické návyky prinášali zo sveta aj navrátilci z Ameriky, prípadne podomoví obchodníci. Postupne sa, najmä v druhej polovici 20. storočia situácia zlepšovala.

Výstava návštevníkom pripomenie, čo je rumpl'a, všivák, lavábo, kyjanka a kuľadlo, lúh, ako a čím sa v minulosti pralo, ako často sa ľudia umývali a či mali všetci doma toalety. Možno tu vidieť niekoľko druhov pračiek, holiace potreby – od britiev, štetky na holenie i holiace strojčky, ženskú spodnú bielizeň – rubáše, košielky i dávne „body,“ „kombinátky,“ tzv. „bombardáky“ i podprsenky, uteráky damaškové aj plátenné, vyšívané obliečky, alebo staré štipce na bielizeň.

Kaštieľ Radola

Čistota pol života

Kaštieľ Radola Vás pozýva na výstavu venovanú
hygiene v zbierkach Kysuckého múzea.

5. 5. - 6. 10. 2024

LETNÍ KINO

SLADKÝ ŽIVOT

pátek 2. 8. 2024 v 19:00 hod.
kulturní areál Návsí

NÁVŠÍ

PRÁZDNINY S BROUČKEM

pátek 16. 8. 2024 ve 21:00 hod.
Jablunkov, Pod kaštanem, 80 Kč

JABLUNKOV

JEDEME NA TEAMBUILDING

pátek 9. 8. 2024 v 19:00 hod.
kulturní areál Návsí

NÁVŠÍ

MAREČKU, PODEJTE MI PERO

sobota 23. 8. 2024 v 19:00 hod.
kulturní areál Návsí

NÁVŠÍ

TANCUJ MATYLDO

sobota 10. 8. 2024 ve 21:00 hod.
areál u OÚ Milíkov

MILÍKOV

LÁSKA NA ZAKÁZKU

pátek 30. 8. 2024 ve 20:30 hod.
hřiště TJ Milíkov

MILÍKOV

Reportáž z Dnů města Jablunkova - města v srdci Beskyd

Ocenění města

Dechovka Věrovanka

Jablunkovanka již tradičně

Nechyběl benefiční závod S koloběžkou pro Charitu

Děti byly z dílniček nadšené

Děti si mohly zatančit s Mini a Miki

V parku A. Szpyrce bylo plno

Žlutý pes

Dílňičky pro děti a inspirace zbojníky a pašeráky - O. Kantor

Tradiční plackičky chutnaly všem

Výroba krpců a pásů z kůže - součásti gorolkého kroje - K. Kufa

V Jablunkově máme hodně talentovaných dětí

Výrobky z levandule a ze starodávné odrůdy růže - rodina Navrátků

Zpracování vlny na kolovrátku a tkalcovském stavu - manželé Wojnarovi

Šití z modrotisku a lnu - I. Di-Giustová

Stružokí z Křivice - starodávné obilniny - K. Muchová

Gorolský kroj z dílny I. Di-Giustové

KALENDÁRIUM AKCÍ

Jablunkov a okolí

SRPEN 2024

1., 8., 15., 22 a 29. 8. 2024 v 10:00 hod.

FILMOHRÁTKY
Jablunkov, JACKi
Pořádá: Kino Mír Jablunkov

3. 8. 2024 od 18:00 hod.

Argentinská noc na chatě Gírová
KEMADITO SOUND
Bukovec, Chata Gírová
Pořádá: Chata Gírová

7., 14., 21 a 28. 8. 2024
od 9:00 do 11:00 hod.

KNIHOVNA V PARKU
Jablunkov, park A. Szpyrce
Pořádá: Knihovna Jablunkov

2. 8. – 4. 8. 2024

"Gorolski Święto"
Jablunkov, Městský les
Pořádá: MK PZKO Jablunkov

8. 8. a 22. 8. 2024, 10:00 – 15:30 hod.

GOROLSKÝ DEN S ŘEMESLEM
Ukázka řemesel, soutěže, možnost vyzkoušet řemeslo
Mosty u Jablunkova, Dřevěnka na Fojtství
Pořádá: GOTIC

13. 8. 2024 v 15:00 hod.

Průvodce Jablunkovem
Město Jablunkov
Pořádá: JACKi

14. 8. 2024 v 17:05 hod.

GLAZY
Hudební koncert
Bystřice, areál před bazénem
Pořádá: MUZ-IC

17. 8. 2024 od 11:30 hod.

ŠANCEFEST 2024
Mosty u Jablunkova, Opevnění Velká Šance
Pořádá: GOTIC

19. – 25. 8. 2024

BORŮVKOVÝ TÝDEN NA CHATĚ SKALKA
Mosty u Jablunkova
Pořádá: Chata Skalka

15. 8. 2024 v 18:00 hod.

PIKNIK V PARKU
Divadelní představení pro děti
Jablunkov, park A. Szpyrce
Pořádá: JACKi

16. 8. 2024 ve 21:00 hod.

LETNÍ KINO
PRÁZDNINY S BROUČKEM
Jablunkov, „Pod kaštanem“
Pořádá: JACKi

24. 8. 2024 v 9:00 hod.

14. POUŤ TŘÍ NÁRODŮ NA TROJMEZÍ
Pout' od kostela na Hřčavě
Pořádá: Farnost Jablunkov

24. 8. 2024 od 8:00 hod.

DEN OBCE PÍSEČNÁ
Areál Výletišť Písečná
Pořádá: Obec Písečná

27. 8. 2024 v 15:00 hod.

Průvodce Jablunkovem
Město Jablunkov
Pořádá: JACKi

31. 8. 2024

DEN OBCE BUKOVEC ANEB PLACKOVÝ FESTIVAL
Bukovec
Pořádá: obec Bukovec

31. 8. 2024 od 13:30 hod.

DOŽINKY 2024
Návší, Kulturní areál u kostela
Pořádá: obec Návší ve spolupráci s NETIS a.s.

JACKi ZPRAVODAJ - periodický tisk územního samosprávného celku, města Jablunkov. Adresa vydavatele: Jablunkovské centrum kultury a informací, p.o., Mariánské náměstí 1, 739 91 Jablunkov, IČ 47999764. Vychází měsíčně pod ev. č. MK ČR E 23799 v nákladu 2100 ks. Místo vydání JACKi Jablunkov. Odpovědná osoba: Mgr. Gabriela Niedoba, ředitelka JACKi. Přejem inzerce e-mail: jacki@jablunkov.cz, tel.: 558 358 013; redakce si vyhrazuje právo na krácení a úpravu textů. Tisk: KLEINWÄCHTER holding s.r.o., Čajkovského 1511, 738 02 Frýdek-Místek.